

Наша Слова

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 33 (1340) 16 ЖНІЎНЯ 2017 г.

Святлана Алексіевіч: Беларускай нацыянальнай ідэяй можа быць толькі пабудова нацыянальнай дзяржавы з нацыянальнай мовай

12 і 13 жніўня лаўрэат Нобелеўскай прэміі па літаратуры Святлана Алексіевіч наведвала Гомельшчыну. Першая сустрэча на зямлі, дзе прайшло юнацтва пісьменніцы, адбылася ў Гомельскім грамадска-палітычным цэнтры і была арганізавана, акрамя гэтага цэнтры, яшчэ і намаганнямі абласных філіяў Беларускай асацыяцыі журналістаў і Саюза беларускіх пісьменнікаў.

Святлану Алексіевіч у Гомелі чакалі. Яе сюды запрашалі яшчэ да вядомай цырымоніі ў Швецыі. Але сустрэча адбылася толькі цяпер. Прычым, гэта першая паездка нобелеўскай лаўрэаткі ў рэгіён Беларусі. Арганізатары спрабавалі зладзіць сустрэчу ў абласной бібліятэцы, але кіраўніцтва ўстановы адмовілася прымаць у сваіх сценах уладальніцу Нобеля, таму імпрэза прайшла ў дастаткова сціснутым фармаце.

У памяшканне, дзе адбылася сустрэча, змясціліся не ўсе, шмат людзей назіралі відэатрансляцыю ў дзвярх грамадска-палітычнага цэнтры і толькі потым мелі магчымасць падысці да пісьменніцы. На сустрэчы са Святланай Алексіевіч былі не толькі жыхары абласнога цэнтры, але і людзі з Веткі, Рэчыцы, Калінкавіч, Мазыра і Менска.

Пачаў сустрэчу палітык Уладзімір Кацора. Ён пацікавіўся меркаваннем Святланы Алексіевіч наконт таго, ці праўдзівымі былі яе рэспандэнты ў кнігах, якія выйшлі з пад перапісанняў і савецкай гады і ў першыя гады пасля

знікнення СССР, і што змяніла б аўтарка ў тых кнігах з вышынні сённяшняга часу.

Пісьменніца асабліва адзначыла, што дакумент - гэта жывая рэч, якая змяняецца разам з чалавекам, з часам.

Паэтка Ларыса Раманав пацікавілася, як Святлана Алексіевіч здолела прапусціць праз сябе столькі жудаснай інфармацыі, ствараючы свае кнігі. Нобелеўская лаўрэатка звярнула ўвагу на тое, што яна ўбачыла ў анкалагічнай лекарані ў Бараўлянах, дзе лекарам даводзіцца бачыць смерці дзяцей, гаворыць бацькам, што шанцаў няма.

Ларыса Раманав падарыла Святлане Алексіевіч ручнік, які быў выткан у Ветцы: "Гэта ад усіх людзей, хто любіць нашу Беларусь".

Журналістка Юлія Сівец запыталася пра магчымасць паўтарэння Данбаса на памежжы, якім з'яўляецца Гомельшчына.

- Усе можа быць. Побач з намі такіх непрадказальных

а рэжысёр Камакура кажа: "Якога д'ябла вы лезеце то ва Украіну, то ў Чачню, то яшчэ некуды?" І вы ведаеце, гэты мужык устаў, паслаў нас усіх матам і пакінуў нас у тайзе. І гэта тая імперскасць, якая не недзе ў Пуціна ці ў каго, а вось - вось яна!

Пра сваё стаўленне да будаўніцтва АЭС у Беларусі Алексіевіч адказала рэзка адмоўна, узгадаўшы і намеры ўлады выкарыстоўваць землі, пацярпелыя пасля чарнобыльскай аварыі.

Пра пошук беларусамі нацыянальнай ідэі спыталася ў Святланы Алексіевіч журналістка Марыя Шыманоўская.

- Гэта вечная тэма. Пры Ельцыне расійцы шукалі нацыянальную ідэю. Цяпер яны яе знайшлі - мілітарызацыя. У Расіі любое расчараванне заканчваецца вяртаннем да мілітарысцкага шляху, - адзначыла нобелеўская лаўрэатка. - **А ў нас нацыянальнай ідэяй можа быць толькі пабудова сваёй нацыянальнай дзяржавы, дзе была б наша нацыянальная мова.** Я пэўны час меркавала, што ўлада пасля Крима перахопіць у апазіцыі гэтую нацыянальную ідэю. Не можа быць нейкай паветранай нацыянальнай ідэі. Для нас - беларусаў - яна вельмі канкрэтная. У нас няма сваёй дзяржавы, бо мовы няма, школы не на беларускай размаўляюць, у беларускай літаратуры мізэрныя накладкі. Гэта вельмі сур'ёзная праблема.

Напрыканцы сустрэчы са Святланай Алексіевіч у дзвярх грамадска-палітычнага цэнтры адбыўся невялікі канцэрт гомельскіх бардаў Вальжыны Цярэшчанкі і Андрэя Мельнікава, а ўсе, хто прыйшоў з кнігамі, маглі атрымаць подпіс ад аўтаркі.

Андрэй Гаёвы,
фота Ірыны Паляковай.

ISSN 2073-7033

9 772073 703003 >

Украінскія студэнты Ўсходнееўрапейскага ўніверсітэта пачнуць вывучаць беларускую мову

Студэнты Ўсходнееўрапейскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Лесі Українкі ў горадзе Луцк з новага навучальнага года пачнуць вывучаць беларускую мову.

Як паведаміў на сваёй старонцы ў Фэйсбуку дэкан факультэта філалогіі і журналістыкі гэтай ВНУ Юры Громік, беларускую мову ўвядзюць у праграму на спецыяльнасці "Філалогія (ўкраінская мова і літаратура)" на падпарадкаваным яму факультэце.

Вывучаць мову суседняй дзяржавы будуць студэнты I курса, якія займаюцца па згаданай спецыяльнасці.

Паводле дэкана, весці заняткі з украінскімі навучэнцамі будзе выкладчык, каман-

дзіраваны з Берасцейскага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Сёлета ў ліпені падчас сустрэчы ў Кіеве прэзідэнты Пятро Парашэнка і Аляксандр Лукашэнка дамовіліся

пра вывучэнне на парытэтнай аснове беларускай мовы ва Украіне і ўкраінскай у Беларусі.

Радзь Свабода.

На здымку: Луцк.

Біблія для ўсёй сям'і

Беларусы ў часы Адраджэння не адставалі ад Заходняй Еўропы. Пра гэта нагадалі менскія пратэстанцкія царквы, якія зладзілі свята "Біблія для ўсёй сям'і" ў гонар 500-годдзя айчыннага кнігадруку. Гаворыць Арцём Бабоўнікаў:

- Я ў вобразе Францішка Скарыны. Хадзілі мы ў старажытных строях па вуліцах горада - заходзілі ў Траецкае прадмесце, праходзілі каля ратушы, віншавалі ўсіх мінакоў з гэтай нагоды, раздавалі тры тысячы. Рэакцыя людзей была вельмі станоўчая і пазі-

тыўная. Некаторыя ведалі, некаторыя не ведалі, то мы крыху распавядалі ім пра нашу гісторыю, пра нашу краіну, што значыць гэтае свята для нас зараз, нас сённяшніх, бо і сёння актуальныя тыя праблемы, якія тады былі, мы так лічым.

Назаўтра, пасля касцюмаваных праходаў па цэнтры сталіцы, адбылося свята "Біблія для ўсёй сям'і", якое сабрала на падворку царквы "Благадаць" каля дзвюх сотняў чалавек.

Максім Каўняровіч,
Беларускае Радзь Рацяў.
Фота аўтара.

Да ведама сяброў ТБМ г. Менска.

24 жніўня ў 18.00 у сядзібе ТБМ (г. Менск, вул. Румянцава, 13) адбудзецца справаздачна-выбарчы сход сяброў Савецкай раённай арганізацыі ТБМ г. Менска.

Нас аб'ядноўвае Скарына

Аляксандр Суша, старшыня Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў, намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі па навуковай рабоце і выдавецкай дзейнасці, які з'яўляецца аўтарам некалькіх манаграфій пра Францішка Скарыну, выдадзеныя ў юбілейным годзе, узяў удзел у святкаванні 6 жніўня ў Менску.

- Францыск Скарына - знакавы чалавек для нашай культуры. Яго спадчына падаецца мне найбольш актуальнай. Яшчэ сто год таму беларусы зусім мала ведалі пра Скарыну, нягледзячы на яго заслугі. У некаторы перыяд памяць пра яго адышла ад той зямлі, якой ён прысвячаў свае кнігі. Апошнія сто год былі часам вяртання. Яго спадчына двухаб'ёмная.

Першая частка - гэта ўласна кніжная спадчына, якая з'яўляецца матэрыяльным уважэннем гена і таленту Францыска Скарыны - пражскія і віленскія выданні. Упершыню быў зроблены публікацыя і поўны ўлік усіх захаваных у свеце асобнікаў кнігі Францыска Скарыны і рукапісных копій яго арыгінальных выданняў. Сёння мы ведаем дакладную колькасць гэтых асобнікаў. Максімальная дэталізаваная метадыка падліку (калі лічыць усе пражскія выданні, 23 выпускі): у свеце можна налічыць 519 асобнікаў такіх кніг. У большасці - гэта фрагменты кніг: палова альбо частка кнігі. Тым не менш, усе яны для нас важныя, каштоўныя і цікавыя. Паралельна з гэтым мы вядзем улік Скарынаўскай спадчыны па ўсім свеце, апісваем кожную адзінку, аналізуем рукапісныя знакі на кнігах, пачаткі бібліятэк, кнігазбораў папярэдніх уладальнікаў. Праца будзе працягвацца.

Акрамя таго, ствараюцца лічбавыя копіі выданняў

Францыска Скарыны, лепш сказаць, паўнаватасная электронная бібліятэка яго выданняў з усяго свету. На Беларусі было толькі 10 кніг у Нацыянальнай бібліятэцы. І вось нядаўна адзін асобнік "Малой падарожнай кніжкі" з 18 частак быў набыты "Белгазпрамбанкам". Сёння мы спрабуем рабіць некаторыя захады па вяртанні кнігі Скарыны на Радзіму. Магчымае часовае экспанаванне гэтых кніг.

Другая частка, якая асабіста мне вельмі цікавая, - гэта вобраз асветніка, створаны ў нашай мянтальнасці. Верагодна, ён не задумаўся пра вялікую славу, але сёння Скарына выконвае важную ролю для беларускага грамадства, не меншую, чым пры яго жыцці. Ён не з'яўляецца дзеячам мінулай эпохі, а існуе сёння паміж нас. Яго імя носяць праспекты, плошчы, набярэжныя, ён прысутнічае ў нашай мянтальнасці як сімвалічная персана. Ён лучыць нас з многімі гарадамі і краінамі - з Прагай, Падуяй, Венецыяй. Ён з'яўляецца адным з сімвалаў, якім беларусы ганарацца незалежна ад канфесійнай, палітычнай і этнічнай прыналежнасці. Ён не канфліктны і не выклікае супярэчання розных субкультур, ён нас яднае. Беларусы мітраполі і дыяспары, школьнікі, студэнты, прафесура, беларускамоўныя ці польскамоўныя людзі, - усе ведаюць, хто такі Скарына. Мы можам толькі здагадвацца пра яго знаходжанне ў цэлым шэрагу населеных пунктаў. Мне пашчасціла наведаць некаторыя з іх.

- Якія падзеі, звязаныя са скарыназнаўствам, чакаюць нас у бліжэйшы час?

- 14-15 верасня ў Нацыянальнай бібліятэцы будзе праходзіць Міжнародны кангрэс, прысвечаны 500-годдзю беларускага кнігадрукавання. 13

верасня мы адкроем выставу, дзе будуць прадстаўлены выданні асветніка з розных краін. Мы пакажам еўрапейскія першадрукі з Германіі, Францыі, Італіі, Чэхіі. Мы прадэманструем выдавецкія тэхналогіі розных часоў, зробім адукацыйныя і забаўляльныя прасторы, каб можна было займацца адукацыяй і выхаваннем. Кангрэс будзе мець навуковы і грамадскія мэты для філолагаў, кнігаздаўцоў, распаўсюднікаў кнігі. Адбудуцца прэзентацыі, майстар-класы, арыентаваныя на шырокую аўдыторыю.

Беларускім даследчыкам сёння не хапае сістэматычнай працы з архіўнымі крыніцамі за мяжой. Літоўцы, паліякі, расіяне робяць даследчыя экспедыцыі, арганізуюць даследчыя цэнтры, як у Рыме, якія мэтава вывучаюць архіўныя зборы Ватыкана, беларусам гэтага не хавае. Выезды з'яўляюцца на месяц-два. Гэты кірунак нам яшчэ многа дасць. Нам вельмі важна ангажаваць у скарыназнаўства замежных даследчыкаў.

- Хто сёння ў свеце пільна вывучае спадчыну Скарыны?

- Дзесяцігоддзямі займаецца гэтым пытаннем Яўген Львовіч Неміроўскі ў Маскве, які яшчэ за савецкім часам вывучаў біяграфію Скарыны, Юрый Лабунаў, супрацоўнік Расійскай Акадэміі навук, які напачатку 90-тых падрыхтаваў некалькі кніг пра Скарыну, Марыя Аляксееўна Ярмаляева з Цэнтра даследаванняў кніжнай культуры Джаміля Рамазана.

У Чэхіі плённа працуе Францішка Сокалава. Яе ўнёсак у развіццё скарыназнаўства вельмі вялікі. Яна выпусціла шэраг публікацый, за што яе вызначылі ганаровым прафесарам Полацкага ўніверсітэта. Пётр Войт лічыцца адным з лепшых кнігазнаўцаў Еўропы. Ён зрабіў шмат яркіх публікацый, прысвечаных чэшскаму кнігадрукаванню. У нас у свой час зрабіла фурор кніга

Алега Лойкі "Францыск Скарына або Сонца Маладзіковае."

- Як першадрукар стаў важнай асобай менавіта ў Вашым жыцці?

- Як любіць беларус, я меў магчымасць часта чуць імя Францыска Скарыны. У маім дзяцінстве адбываўся юбілей 1990 года, які шырока святкаваўся. Я жыў на праспекце Скарыны, у мяне ў пашпартаце і ў медычнай картцы быў пазначаны такі адрас. Гэта імя для мяне шмат значыла. Калі я вучыўся ў 2-м класе 190-й менскай школы, звычайна школьнікі ўступалі ў арганізацыю, якая называлася "Октябрята". Адбываліся пэўныя грамадскія зрухі, і паўстала пытанне аб мэтазгоднасці далучэння да такой арганізацыі. Ва ўсёй нашай школе (а можа і ва ўсім Менску) адзін наш клас вырашыў, што мы не хочам быць "Октябрятамі". Аказалася, што савецкае заканадаўства гэта дазваляе. У выніку мы стварылі сваю грамадскую арганізацыю і назваліся "Скарынічамі", на чапілі на сабе значкі з сонцам і паўмесяцам, і з вялікім гонарам гулялі па школе. У нас была свая цырымонія прыёму, і ўсе нам зайздросцілі.

Калі я прыйшоў у Нацыянальную бібліятэку пасля заканчэння ўніверсітэта культуры, я пачынаў працаваць з аддзела рукапісаў і старадрукаваных выданняў (рэдкай кнігі), які захоўваў выданні Скарыны.

У момант пераезду бібліятэкі ў новы будынак на маіх вачах будаваўся помнік Скарыну. Памятаю ўсе абставіны яго ўзвышэння. Я займаўся ў той час важнай і адказнай справай - арганізацыяй транспарціроўкі старадрукаваных выданняў.

Гутарыла
Эла Дзвінская,
фота аўтара:

1. Аляксандр Аляксандравіч Суша; 2. Асобнікі кнігі Скарыны ў Нацыянальнай бібліятэцы.

Мужны сейбіт кніг і асветы

6 жніўня ў дольнай залек Чырвонага касцёла спадар Мікола Купава адкрыў выставу, прысвечаную 500-годдзю беларускага кнігадрукавання.

Мастацкую Скарыніну папоўнілі творы Алеся Мары, Віктара Крука, Алы Губарэвіч і іншых. Падуя, Кракаў, Вільня, Полацк адлюстраваны на карцінах, габеленах і ў ажурных зорах з паперы.

Распячынае экспазіцыю малонак Еўгена Куліка, зробленыя ў мінулым стагоддзі. Маладога Франака Скарыніча ў Полацку прадстаўляе партрэт пэндзля Міколы Кулавы. Карціны "Дыспут Скарыны з Парацэлісам" і "Пачатак" Алеся Мары перадаюць вобраз лекара і асветніка ў сталыя гады. Ала Губарэвіч прадставіла працы ў галіне ткацтва, габелена. На іх вытканы знак першадрукара, выявы гарадоў і мясцін, звязаных з яго працай. Ніна і Генадзь Сакаловы-Кубай вырабілі далікатныя выцінанкі з асветнікам ў мантыі і бяроце, і з вобразамі Марыянскага касцёла ў Кракаве. На адкрыцці вернісажу для гасцей выступіў музычны гурт "Балцкі субстрат".

Вялікая выстава Беларускага саюза мастакоў у Палацы мастацтваў на гэту тэму рыхтуецца на лістапад.

Э. Дзвінская, фота аўтара.

Нацбанк выпусціў манеты "Шлях Скарыны. Вільня"

Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь з 7 жніўня 2017 года выпусціў у абарачэнне памятных манеты "Шлях Скарыны. Вільня" серыі "Шлях Скарыны", паведамляе прэс-служба ўстаноў.

Срэбную - наміналам 20 рублёў, вагой 33,62 г, дыяметрам 50,00 мм, пробай сплаву 925, тыражом 2 000 штук;

Медна-нікелевую - наміналам 1 рубель, вагой 19,50 г, дыяметрам 37,00 мм, тыражом 3 000 штук.

